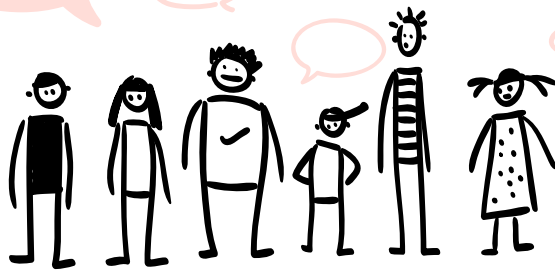

ŽIVÁ KNIHOVNA

A JEJÍ MOŽNÉ VYUŽITÍ V HODINÁCH
ANGLICKÉHO JAZYKA

O ARPOKU

Jsme vzdělávací organizace, která od roku 2004 přináší do škol globální rozvojové vzdělávání.

Pomáháme učitelům s výukou aktuálních téma dneška a zároveň o tématech otevřeně mluvíme s žáky a informujeme o nich veřejnost. Podporujeme tak otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Vizí ARPOKu je podílet se na udržitelném rozvoji světa a na vytváření společnosti, která je Aktivní, Respektující a Otevřená, vnímá Propojenost a Komplexnost světa a přijímá svůj díl odpovědnosti.

Více na: www.arpok.cz a www.facebook.com/ARPOK.OLOMOUC.

HODNOTY ARPOKU

AKTIVITA

RESPEKT

PROPOJENOST

OTEVŘENOST

KOMPLEXNOST

K ČEMU MŮŽETE TUTO PUBLIKACI VYUŽÍT?

Jelikož je metoda Živé knihovny postavena na práci s příběhem, nabízí publikace inspiraci do hodin anglického jazyka. Metodu lze uplatnit také v hodinách občanské výchovy, českého jazyka, dějepisu, zeměpisu a rovněž k pokrytí průřezových témat. (Viz metodický materiál Živá knihovna jako metoda výuky. Vzdělávání příběhem.)

V případě dotazů, zájmu o konzultaci či spolupráci nás kontaktujte emailem na info@arpok.cz

OBSAH

Zařazení do Rámcových vzdělávacích programů, vzdělávací oblast Cizí jazyk	8
Reflection of the Human Library	12
Conversation	13
Vocabulary	15
Writing	18
Reading	20
Grammar	21
Listening	22
Tipy na další zdroje příběhů	24

Veškeré přílohy naleznete na přiloženém CD.

CO JE TO ŽIVÁ KNIHOVNA

O CO JDE?

Živá knihovna umožňuje seznámit se s příběhy „živých knih“, tj. lidí, kteří jsou v něčem odlišní. Jejich okolí o nich má různé představy, které často brání ve vzájemném poznávání. Seznámení se s příběhy „živých knih“ nejčastěji probíhá pomocí rozhovorů v malých skupinách.

„Živá kniha“ vypráví a účastníci, tedy „čtenáři“ *naslouchají a doptávají se*. Pomocí rozhovoru tak dochází mezi „knihami“ a „čtenáři“ *ke vzájemnému poznávání a původní představy se tak mohou proměňovat*.

Živá knihovna tak díky mezilidským setkáním a sdílení příběhů pomáhá odbourávat strach z neznámého a podporuje sebepoznání i poznávání druhých a umožňuje kriticky přemýšlet o tom, jak vidíme svět kolem nás.¹

UKÁZKY „TITULŮ“ – TÉMAT „ŽIVÝCH KNIH“

- *Už je to za mnou. Zpověď (bývalé?) anorektičky*
 - *Dobrovolnice z Německa*
 - *Vegan Feminista z Turecka*
- *Alespoň se pokusit... Horolezcem s jednou rukou*
- *Íránský uprchlík, nyní britský student zubní hygieny*
 - *Milovník piva, který nepije alkohol*
 - *Muslim ze Sýrie*
 - *S Italem (nejen) v kuchyni*
 - *Věřící křesťanka*

1 Živé knihovny začaly být organizovány v roce 2000 v Dánsku v rámci prevence útoků z nenávisli. Návštěvníkům hudebních festivalů bylo nabízeno „půjčování živých knih“ – tedy možnost vstoupit do rozhovoru s lidmi, kteří jsou něčím odlišní a setkávají se tak s předsudky a stereotypy.

Koncept Živé knihovny jako nástroje, který pomáhá pracovat s předsudky a stereotypy a poznávat druhé i sama sebe (zkoumat své názory, postoje apod.) se setkal s velkým ohlasem. Z Dánska se začal šířit do jiných zemí. V České republice se první Živá knihovna uskutečnila v roce 2007 na hudebním festivalu United Islands. Pořádání Živých knihoven se v současnosti věnují zvláště vzdělávací a neziskové organizace. Jde o metodu, která může být s úspěchem využívána ve formálním i neformálním vzdělávání.

Na závěr Živé knihovny je každý „čtenář“ veden k zamyšlení:

- S kým jsem hovořil? Co jsem se dověděl? Co mě zaujalo? Co mě překvapilo?
- Na jaké představy o „živé knize“ jsem narazil? Co z nich se dá považovat za stereotypy/předsudky, jak mě/nás ovlivňují? Proč je vůbec mám/e? V čem spočívají jejich rizika?
- Jak naložit s tím, co jsem se dověděl a co jsem prožil? Jak mě to ovlivnilo, jak to můžu v životě využít?

JAK ŽIVÁ KNIHOVNA PROBÍHÁ

1) Začínáme od sebe samotného

Kdo jsem já? Kam patřím?

Jaké mám představy o ostatních (a oni o mě)? Co je to předsudek a stereotyp? Jak a proč vznikají? K čemu nám jsou? Kdy a jak se s nimi setkáváme?

3) Čtení „živých knih“ = rozhovory

2) Co je to Živá knihovna? Proč vznikla, co je jejím cílem? Co se při ní bude dít?

Principy a pravidla ŽK

4) Reflexe rozhovorů s „živými knihami“

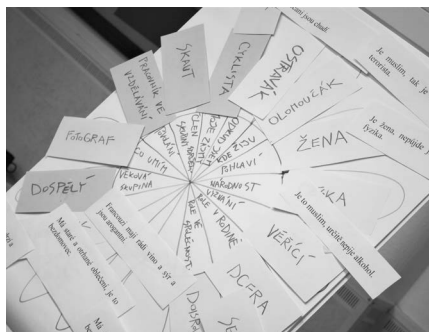
S jakými „živými knihami“ jsem měl/a možnost mluvit?

Reflexe rozhovorů – co jsem se dověděl, co mě nejvíc překvapilo, zaujalo.

Zkoumání identity „živých knih“

Reflexe stereotypů a předsudků – všichni jsme jimi ovlivňováni. V čem spočívá jejich riziko – jak a kdy nám mohou škodit? Co s nimi mohu dělat?

PRINCIPY ŽIVÉ KNIHOVNY

- **Otevřenost** vůči odlišným názorům a postojům. Neznamená to, že s nimi musím souhlasit, ale že je budu respektovat. Budu **naslouchat**, abych jim více porozuměl.
- Snaha neupevňovat stereotypy, ale naopak vůle je **zkoumat, rozebírat**. Snaha o **kritické myšlení**.
- Oboustranný **respekt**.
- **Sdílení, dialog**. Když vyvstane otázka, tak se zeptám. Přijímám, že na všechny otázky nejsou k dispozici okamžité odpovědi. Přijímám, že některá témata jsou složitá a nejsou jednoznačná. Někdy není možné říci, co je jediné správné či co je nejlepší.
- Všichni se učíme a učíme se navzájem. Názory se mohou vyvíjet a měnit.

Více informací naleznete v publikaci *Živá knihovna jako metoda výuky. Vzdělávání příběhem*, kterou je možné získat na webových stránkách ARPOKu. V elektronické podobě arpok.cz/pro-pedagogy/ke-stazeni/, v tištěné podobě <http://arpok.cz/shop/publikace/2-stupen/>.

ZAŘAZENÍ DO RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ, VZDĚLÁVACÍ OBLAST CIZÍ JAZYK

RVP PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

UČIVO

Zvuková a grafická podoba jazyka

- rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti, rozvíjení porozumění mluvené podobě jazyka, slovní a větný přízvuk, intonace
- ovládání pravopisu slov osvojené slovní zásoby

Slovní zásoba

- rozvíjení dostačující slovní zásoby k ústní i písemné komunikaci vztahující se k probíraným tematickým okruhům a komunikačním situacím
- práce se slovníkem

Tematické okruhy

- domov, rodina, bydlení, škola, volný čas, kultura, sport, zdraví, pocity a nálady, stravovací návyky, nákupy a móda, společnost a její problémy, volba povolání, cestování

Mluvnice

- rozvoj používání gramatických jevů pro komunikaci

ÚROVEŇ, KE KTERÉ VZDĚLÁVÁNÍ SMĚŘUJE:

Poslech s porozuměním

- žák rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně
- žák rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, která se týká osvojovaných témat

Mluvení

- žák se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích
- žák mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech
- žák vypráví jednoduchý příběh či o události a popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

Čtení s porozuměním

- žák vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
- žák rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

Psaní

- žák vyplní ve formuláři základní údaje o sobě
- žák napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- žák reaguje na jednoduché písemné sdělení.

RVP PRO GYMNAZIÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

UČIVO:

Jazykové prostředky a funkce

Fonetika

- zvuková výstavba slova, zvuková stránka věty, fonetická redukce, fonetické rysy

Pravopis

- pravidla u složitějších slov

Lexikologie

- ustálené kolokace, ustálená větná spojení, přísloví, jednoduché idiomy, frázová slovesa
- ustálené větné rámce, odborné výrazy a fráze na známá témata

Gramatika

- jmenné a verbální fráze, morfémy, prefixy, sufixy
- vyjádření minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- rozvité věty vedlejší, složitá souvětí
- odvozování, transpozice, transformace, valence

Komunikační funkce jazyka

Postoj, názor, stanovisko

- souhlas, nesouhlas, svolení, prosba, odmítnutí, možnost, nemožnost, nutnost, potřeba, zákaz, příkaz

Emoce

- libost/nelibost, zájem/nezájem, radost/zklamání, překvapení, údiv, obava, vděčnost, sympatie, lhostejnost, strach

Morální postoje a funkce

- omluva, odpuštění, lítost, přiznání

Delší písemný projev

- podrobný životopis, vypravování, úvaha, esej, podrobný popis

Čtený či slyšený text

- texty informační, popisné, faktografické, dokumentární

Samostatný ústní projev

- popis, shrnutí, srovnání, vyprávění, prezentace, reprodukce textu
- formální i neformální rozhovor, diskuse, strukturovaný pohovor

Tématické okruhy a komunikační situace

Oblast pracovní

- méně časté profese, pracovní události

Oblast osobní

- cizí domov, společenské vztahy, blízcí lidé, sport a zábava, zdraví, nehody, životní styl, netradiční koníčky

Oblast osobnostní

- identita, způsob vnímání sebe sama, světonázor

Oblast společenská

- životní prostředí, ekologie, globální problémy
- život a tradice, rodina, vzdělávání, národní a společenská specifika
- média a jejich účinky na jednotlivce a společnost
- aktuální události a dění většího významu

ÚROVEŇ, KE KTERÉ VZDĚLÁVÁNÍ SMĚŘUJE:

Žák se jasně vyjadřuje, aniž by jazykově redukoval to, co chce sdělit. Má dostačující vyjadřovací prostředky k tomu, aby podal jasný popis, vyjádřil své názory, rozvíjel argumentaci bez delšího vybavování si potřebných slov, používá některé druhy pořadných souvětí.

Žák má všeobecně vysokou úroveň slovní zásoby, ačkoliv v malé míře dochází k záměnám a nesprávnému výběru slov, které však nezpůsobují problémy v komunikaci.

Žák dobře ovládá gramatiku a jen občas se dopouští malých nebo nesystematických chyb, mohou se objevit menší nedostatky ve větě stavbě, ale nejsou časté a mohou být zpětně opraveny.

REFLECTION OF THE HUMAN LIBRARY

1 Vyzveme žáky, aby se rozhodli, který rozhovor s „živou knihou“ byl pro ně nejzajímavější. Každý žák pak k této „živé knize“ zpracuje v češtině květinu identity (viz strana 20 a 33, manuál "Živá knihovna jako metoda výuky. Vzdělávání příběhem."), poté základní pojmy přeloží do angličtiny.

Do jednotlivých částí třídy vyvěsíme názvy „živých knih“ a vyzveme žáky, aby se postavili k názvu té „živé knihy“, která pro ně byla nejzajímavější a jejíž květinu identity zpracovali. Do jednotlivých skupin pak rozdáme květinu identity, kterou vyplnila sama „živá kniha“ a která byla přeložena do angličtiny.

Pak žákům zadáme, aby utvořili dvojici s některým ze spolužáků, který si vybral jako nejzajímavější jinou „živou knihu“. Dvojice si navzájem představí květiny identity vybraných „živých knih“ a uvedou:

- *What I know now (= what the Human Book told us in the conversation).*
- *What I managed to guess (and why).*
- *How it is in reality.*

Poté mohou žáci sdílet v plénu. Je možné hledat společně neznámá slovíčka nebo se zaměřit na pravopis slovní zásoby.

2 Na různá místa ve třídě rozmístíme papíry nadepsané otázkami v angličtině, např.:

- *How was your conversation with the Human Book? (Use adjectives.)*
- *How did you feel during the conversation with the Human Book?*
- *Which conversation was the most interesting for you? Why?*
- *What did you learn today? (Choose some new information you learned.)*
- *What was the most interesting information you heard?*
- *What information surprised you?*
- *Can you describe some stereotype/prejudice the Human Book was talking about?*
- *Was there anything you wanted to ask but you didn't? What was it?*
- *How was the conversation in your group? (Use adjectives.) Did you get a chance to speak?*

Žáci se budou během procházení po třídě zastavovat u jednotlivých otázek, kdy své odpovědi budou zaznamenávat na lepicí papírky, které vždy nalepí pod danou otázku. Je vhodné žáky obcházet a pomáhat jim se slovní zásobou, pokud je pro ně obtížná. Na závěr můžeme odpovědi sesbírat a sdílet, případně v nich opravit gramatické chyby.

3 Žáci po rozhovoru s “živou knihou” doplní nedokončené věty:

- *We talked about the topic of* _____ .
- *I learned that* _____ .
- *For me the most important information from the conversation was* _____
_____ .

CONVERSATION

1 Žáky rozdělíme do dvojic. Úkolem každého žáka bude svému partnerovi sdělit, co se dozvěděl o jedné konkrétní „živé knize“, se kterou si během rozhovoru povídal. Partner si může do sešitu zapsat poznámky, poté si žáci role prohodí.

Během aktivity můžeme procházet třídou a sledovat průběh konverzací (pokud je třeba, žákům poradíme). Porozumění příběhům můžeme ověřit tak, že žáky necháme převyprávět, co jim sdělil jejich partner.

Pro lepší orientaci žáků a větší plynulost hodiny můžeme na tabuli napsat body, které by měl každý žák během vyprávění postihnout, např. *the main idea of the speech, positive and negative things that the Human Book experienced, etc.*

Co procvičujeme: konverzaci, výslovnost, poslech

2 Na tabuli napíšeme témata, kterým se věnují jednotlivé anotace, např.:

- *Obesity*
- *Drug addiction*
- *Homelessness*
- *Vegan diet*
- *Christianity*

Žáky rozdělíme do dvojic a každé dvojici přidělíme téma. Dvojice si však mohou téma zvolit také samy. Poté se nad tématem zamyslí a zapíší si:

- co o tématu ví,
- odkud mají informace o tématu (např. od kamarádů, ze školy nebo z internetu, s žáky můžeme také předem sestavit seznam nebo použít přílohu číslo 2),
- zda se už někdy setkali s člověkem, kterého se toto téma týká, pokud ano, tak při jaké příležitosti se s ním potkali a co se od něj dozvěděli.

Následně si dvojice tyto informace a zkušenosti s pomocí svých poznámek navzájem sdělí.

Poté se pokusí písemně zformulovat, co bylo u obou z nich podobné a v čem se jejich informace a zkušenosti lišily.

V aktivitě je možné pokračovat. Dvojice, které měly stejné téma, utvoří skupiny a pro dané téma vytvoří s pomocí svých zápisků slovní či obrázkovou myšlenkovou mapu a znázorní téma na tabuli nebo na velký papír. Po prezentaci výstupů skupiny před bytkem třídy můžeme:

- přečíst anotaci „živé knihy“, která se tímto tématem zabývá a porovnat informace v ní obsažené s pojmy, ke kterým dospěly skupiny žáků,
- po absolvování Živé knihovny nechat žáky, kteří s „živou knihou“ vedli rozhovor, aby mapu barevně doplnili o informace, které jim díky setkání s „živou knihou“ k tématu přibyly. Poté necháme žáky shrnout, co je v myšlenkové mapě nového a co se pozměnilo.

Co procvičujeme: slovní zásobu, konverzaci, spolupráci, kritické myšlení – zasadit do své mentální mapy nové informace či ji pozměnit

3 Na začátku každé anotace jsou uvedeny některé stereotypy a předsudky. Ujasníme si s žáky porozumění pojmům „stereotypes“ a „prejudices“ (viz strana 24, manuál "Živá knihovna jako metoda výuky. Vzdělávání příběhem."). Přečteme je společně u dané anotace, přeložíme a pokud je potřeba, dovysvětlíme.

Následně žáky rozdělíme do skupin a požádáme je, aby se vrátili ke své osobní květině identity, kterou vyplňovali v úvodní hodině (strana 20). Jejich úkolem bude alespoň ke třem okvětním plátkům napsat příklady stereotypů a předsudků, které např. panují ve společnosti nebo se objevují v médiích, ve filmech, nebo se kterými se sami setkali.

Mohou je psát přímo v anglickém jazyce, nebo je z českého jazyka pak přeloží.

Poznámka: Zdůrazníme, že nemusí jít o osobní zkušenost, stačí rovněž příklad z internetu.

Každá skupina bude své nápady poté prezentovat ostatním. K této aktivitě je možné dát žákům k dispozici slovníky.

Následně vybědneme žáky, aby si přečetli zapsané stereotypy a předsudky, vybrali si dva z těchto výroků a zkusili je přeformulovat dle zadání:

a) **Jak by se mohly říci výroky jinak** – tak, aby nebyly tak stereotypní a předsudečné?

Příklad:

“Young people don’t want to work. They only want to have fun.”

→ “It is said/I heard/In a TV series I watch, some people say that young people don’t want to work. They only want to have fun.”

→ „Some young people don’t want to work. They only want to have fun.“

→ „I am young but it is not true that I don’t want to work.“

b) Jak mohu reagovat, když slyším tyto výroky – když jsou namířené např. na mě samotného nebo na někoho jiného?

Příklad:

“Young people are disrespectful.”

→ „It makes me feel uncomfortable when you say that all young people are disrespectful. (Popis výroku a jak na mě osobně působí.)

→ „What makes you say this? What is the reason you think so?“
(Pátrání, odkud tato představa pochází. Proč toto daný člověk říká.)

→ “I agree that some young people are disrespectful. But I don’t think that all teenagers are disrespectful.“ (Můj názor, který rozšiřuje pohled na danou věc.)

Co procvičujeme: spolupráci, konverzaci, slovní zásobu

VOCABULARY

- 1 Žáci si přečtou anglickou anotaci konkrétní „živé knihy“. V textu podtrhají slovíčka, kterým nerozumí. Jednotlivá slovíčka rozdělíme dvojicím nebo skupinám ve třídě a úkolem žáků bude vyhledat jejich význam v překladovém slovníku. Pokud se jedná o slovní spojení, necháme žáky najít konkrétní slova. Poté jim pomůžeme sestavit význam slovního spojení.

Následně budeme číst text anotace společně a budeme jej překládat z angličtiny do češtiny.

Když se v textu objeví slovíčko, kterému nebudou žáci rozumět, pomůže některá ze skupin, která sdělí ostatním význam tohoto slovíčka.

Co procvičujeme: slovní zásoba, práce se slovníkem

- 2 Z anotací v anglickém jazyce vybereme základní pojmy. Žákům pak na příkladech vysvětlíme tvoření přídavných jmen z podstatných jmen a jejich správné užívání ve větách. V rámci opakování můžeme projít pouze přídavná a podstatná jména odvozená z jednotlivých pojmů a dát žákům za úkol, aby je použili ve větě.

Příklad:

HOMELESS × HOMELESSNESS

*She is a **homeless** person. (NOT She is homeless.)*

***Homelessness** is a very common issue in large cities.*

OBESE × OBESITY

*Many young children are **obese** because they eat a lot of sweets.*

***Obesity** is now also a problem of the young generation.*

DRUG ADDICTED × DRUG ADDICTION

*My old friend became **drug addicted** when he had to face significant family problems.*

*We should talk about **drug addiction** at school preventively.*

Co procvičujeme: gramatiku podstatných a přídavných jmen, slovní zásobu

- 3 Z anotace vybereme klíčové pojmy či slova, která žáci nezbytně potřebují, aby mohli o daném tématu hovořit nebo s ním dale pracovat. Z každého slova vytvoříme hádanku – ponecháme první a poslední písmeno na svém místě, ostatní písmena ve slově zpřeházíme. Žáci se následně budou snažit slova dešifrovat. Na závěr se zaměříme na vysvětlení významu a psanou podobu slov.

Hádanky je možné napsat na tabuli, kartičky nebo vytisknout pro každou dvojici na papír.

Příklad:

CHSAIRITN (christian)

PTAOSR (pastor)

BDHSIDUT (buddhist)

DESISAE (disease)

VTAERGIEAN (vegetarian)

Co procvičujeme: slovní zásobu, psanou podobu slov, hláskování

- 4 Rozdělíme žáky do dvojic. Jeden žák z dvojice má označení A, druhý B. V prvním kole hry žák A sedí tak, že vidí na tabuli, žák B si natočí židli zády k tabuli, aby viděl jen na partnera.

Vybereme několik klíčových slov z anotace a napíšeme je na tabuli. Úkolem pro žáka A je slova jednoduše vysvětlit v angličtině. Žák B má za úkol uhodnout, jaká slova jsou mu vysvětlována. Po uhodnutí všech slov na tabuli napíšeme nové pojmy a žáci si role prohodí.

Příklady slov z anotace *A beer lover who does not drink alcohol:*

alcohol

proud

weird

non-alcoholic drink

tradition

Co procvičujeme: slovní zásobu, konverzaci

5 Žákům nebo dvojicím rozdáme kartičky, na kterých budou napsána jednotlivá slova z anotace „živé knihy“, kterou žáci již přečetli. Jejich úkolem je ztvárnit na papír význam daného slova obrázkem nebo symbolem. Po dokončení ukážou své výtvary ostatním, ti se snaží uhodnout, s jakým slovem tvůrci obrázku pracovali.

Co procvičujeme: slovní zásobu

6 Představy o ostatních

Vrátíme se ke květině identity (strana 20 v manuálu "Živá knihovna jako metoda výuky. Vzdělávání příběhem."). Vybereme dvě či tři z kategorií a k nim přiřadíme konkrétní příklad (např. důchodce/vegetarián/buddhistický mnich).

Žákům zadáme, aby postupně ke každému příkladu říkali slova, která je v souvislosti s tímto pojmem jako první napadnou – např. podstatná jména (Co mě napadne, když slyším mnich? Co má rád/co nemá rád? apod.), přídavná jména (Jaký je?), slovesa (Co dělá? Co nedělá?).

Nápady zapisujeme na tabuli.

Pak žákům vysvětlíme, že se budeme zamýšlet nad tím, proč nás napadají tato konkrétní slova a na základě čeho se nám vybavují.

Na tabuli nakreslíme tabulku s jednotlivými možnostmi (Příloha 2) a zadáme žákům, ať se rozhodnou a zaznačí si na papír, které tři z nabízených možností nejvíce ovlivňují jeho představy o daném příkladu.

Jednotlivé možnosti budeme číst a necháme žáky hlasovat, počty hlasů budeme sledovat a zapisovat.

Výsledky shrneme – vidíme, že naše představy o ostatních lidech a tématech vznikají na základě různých zkušeností a díky různým zdrojům. Může být tedy užitečné si je uvědomovat, například při pohledu na konkrétního člověka nebo při řešení určitého tématu můžeme být ovlivněni tím, co zažíváme a často i tím, s jakými informacemi a názory se setkáváme.

WRITING

- 1 Žáci napíší dopis svému kamarádovi, ve kterém mu vyličí své zážitky z rozhovoru s jednou vybranou „živou knihou“. Jako pomůcku můžeme žákům zadat body, které mají v dopise postihnout.

Who was the person?

What was his/her story?

What new information did you learn?

What was surprising or interesting?

Co procvičujeme: psaní, formulaci vlastních myšlenek

- 2 Žáci napíší krátkou charakteristiku „živé knihy“, se kterou se setkali.

Můžou např. využít květinu identity „živé knihy“, kdy kromě vzhledu můžou žáci popsat věk, zájmy, životní zkušenosti atd.

Co procvičujeme: psaní, formulaci vlastních myšlenek, paměť

- 3 Žákům rozdáme začátek anotace „živé knihy“, se kterou se nesetkali. Přečteme si jej společně, vysvětlíme nejasnou slovní zásobu. Dáme žákům za úkol navázat na text a v pár větách se ho pokusit dokončit.

Příklad: (*“Punker” the Policeman*)

Since the age of twelve I've been around the punk scene. I go to concerts, I play in a band and I also organize concerts. Even with increasing age, the experience I have gained and a changing view of life, I've stayed loyal to punk music. A few years ago, in my middle age, when I started to think about what to do next in my life, I thought about the job I had at that time. I found that I didn't want to do it anymore. When I was choosing where I would like to work next, I was sure it wasn't in a factory. I needed a job in which I could value myself, feel sociable, useful and fulfilled. I decided to join...

Co procvičujeme: psaní, práci s textem, formulaci vlastních myšlenek

- 4 Zadáme žákům za úkol, aby si představili sami sebe jako „živou knihu“. Mohou k představení využít osobní květinu identity (kterou vyplní v anglickém jazyce, nebo již vyplněnou květinu do anglického jazyka přeloží). Popíší, odkud jsou, kde žijí, jaké jsou jejich zájmy, v čem vynikají, co je pro ně důležité apod. Můžou popsat i svůj vlastní životní příběh či životní zkušenosti, například s jakými reakcemi na

jednotlivé části své identity se setkali (dospívající, volejbalista, Češka, vegetarián apod.). Poté napíší svou vlastní anotaci s podobnou strukturou jako u “živých knih”.

Co procvičujeme: psaní, sebereflexi, formulaci myšlenek, sebeuvědomění

5 Pětílístek

Po přečtení anotace vytvoříme s žáky pětílístek a pomůžeme jim tak shrnout informace do výrazů, které téma anotace vystihují nebo jsou s ním spojené. Vytvořený pětílístek můžeme později použít jako základ pro vytvoření krátkého slohového nebo konverzačního cvičení.

Pokyny pro zadávání pětílístku:

1. *řádek* – jedno slovo – námět
2. *řádek* – dvě slova popisující námět, jeho vlastnosti, jak je vidí sám žák (odpovídá tedy na otázku, jaký je námět)
3. *řádek* – tři slova vyjadřující dějovou složku námětu – tedy co dělá nebo co se s ním děje
4. *řádek* – věta o čtyřech slovech, která se vztahuje k námětu
5. *řádek* – jednoslovné synonymum, které rekapituluje podstatu námětu.

Příklad:

*Buddhist
spiritual eastern
pray seek study
different inspirational mysterious lifestyle
Zen*

Metodická poznámka: Na základě našich zkušeností z praxe nedoporučujeme jednotlivé řádky zadávat jako pokyn k napsání určitého slovního druhu. Žáci se soustředí na vyjádření správného slovního druhu a méně přemýšlejí nad zadaným tématem. Správné slovní druhy většinou vyplývají díky zadání samovolně.

Co procvičujeme: čtení, práci s textem, porozumění textu, formulaci vlastních myšlenek

READING

- 1 Žákům do skupin rozdáme části několika anotací a papírky s názvy těchto anotací (mezi nimi bude i název použité anotace). Úkolem žáků bude přečíst si texty a následně k nim přiřadit správné názvy. Abychom žákům práci usnadnili, můžeme názvy anotací napsat na tabuli, žáci pak jednotlivé texty jen nadepisují.

Co procvičujeme: čtení, práci s textem, porozumění textu

- 2 Žáky rozdělíme do dvojic. Každá dvojice dostane celou anotaci, jejíž text bude rozstříhaný na části. Žáci mají za úkol poskládat jednotlivé části textu tak, aby na sebe navazovaly. Je možné rozdělit anotace po odstavcích nebo pro zkušenější angličtinaře rozstříhat text na více částí.

Příklad:

I was diagnosed with an autoimmune disease when I was seventeen. The number of pills I was taking increased over the years until there were too many.

I lived with pain continuously. I have got used to that, but it was not pleasant at all. I wanted to live as I can, to play sports and to go to school – even though I was in great pain during sports and sometimes I fell asleep in school – because of the medicine and a weakened immune system. Through all of this I had great support from my family and friends. They visited me in hospital, helped me in school with maths and helped to distract me from my illness.

After a year when nothing helped, I had an operation and since then I have been in remission. Yet the illness can manifest anytime, so I'm sometimes afraid.

But also thanks to the sickness I've realised that friendship and health should not be taken for granted and that even in challenging situations, I cannot just give up.

I've also learned that it is important to talk about what I am and how I feel. The drugs I've taken probably contributed to my depression.

I knew almost nothing about depression and everyone around said that I just shouldn't be sad. So I have tried „not to be“, but as you can imagine, it did not work very well.

It took quite a long time before I admitted it to myself. In the end I found the courage to find help and to start talking about it.

Co procvičujeme: čtení, práci s textem, porozumění textu

- 3 Žáci obdrží, nebo si vyberou anotaci “živé knihy”. Poté si ji přečtou, což je možné zadat také za domácí úkol. Jejich úkolem bude ke své anotaci vypracovat cca 5 vět – *True and False sentences*. Tyto věty si následně vymění se spolužákem, který má za úkol na základě četby textu určit pravdivost nebo nepravdivost tvrzení.

Příklad:

1. *I was diagnosed with autoimmune disease when I was sixteen.* **FALSE**
2. *I never fell asleep at school.* **FALSE**
3. *I've tried not to be sad, but it didn't work.* **TRUE**
4. *I don't think it's important to talk about how I feel.* **FALSE**
5. *My friends and family helped to distract me from my illness.* **TRUE**

Je možné navázat konverzační aktivitou, kdy si tvůrce vezme svůj pracovní list zpět a na základě textu anotace objasní spolužákovi správné odpovědi.

Co procvičujeme: čtení, práci s textem, porozumění textu

GRAMMAR

- 1 Žáci v anotaci vyhledají slovesa v minulém čase. Převedou je do jejich základního slovesného tvaru. Pokud žáci znají i předpřítomný čas, mohou uvést sloveso v základním tvaru a zároveň přičestí minulé.

Co procvičujeme: slovesné tvary

- 2 Na základě přečtené anotace žáci vytvoří seznam otázek, které by chtěli položit „živé knize“. Důraz by měl být kladen na gramatickou správnost a pořádek slov ve větě. Pokud si žáci nevědí rady s formulací otázek, můžeme se jich doptávat, co je po přečtení anotace opravdu zaujalo. Vedeme je k co nejpřesnější formulaci otázky, aby se skutečně dozvěděli to, co chtějí.

Příklad:

What kind of an autoimmune disease is it?

How do you feel when you're depressed?

Have you lost some of your friends because of the disease?

What exactly is "remission"?

Co procvičujeme: tvorbu otázek

- 3 Žáci z jednotlivých vět s kladným významem v anotaci vytvoří věty s významem záporným.

Příklad:

I was diagnosed with an autoimmune disease. – I wasn't diagnosed with an autoimmune disease.

I fell asleep in school. – I didn't fall asleep in school.

I have also learnt that... – I have not learnt that...

Co procvičujeme: tvorbu záporu

LISTENING

1 Žákům rozdáme kopie textu anotace, pokud je moc dlouhá, vybereme jen její určité části, v nich vynecháme některá zásadní slova. Následně anotaci přečteme nahlas, žáci na základě poslechu budou doplňovat chybějící slova.

Pokud je tato aktivita pro žáky složitější, můžeme jim vypsát na tabuli slova, která mají být do anotace doplněna.

Co procvičujeme: poslech, práci s textem, porozumění textu, slovní zásobu

2 Varianta cvičení 1 – místo vynechaných slov do textu vložíme obrázky, které žákům napoví, jaký výraz má být doplněn.

Další možností je dát na výběr z více slov.

Believing Christian today

I am a Christian and I want to become a protestant _____ .

When you talk about this topic to your circle of friends, they just look at you with huge _____ . It is because I am a young woman who talks openly about her religion and it is my _____ to become a pastor.

Faith is a topic you do not talk about today. There is no “right” or “wrong” and everybody has his own opinion about it. Actually, it should be normal to accept different forms of belief, but it is not.

Yes, I pray to my _____ and I have the firm conviction that God exists.

Yes, I believe that God is here for me and that God helps me 24 hours a day.

Yes, _____ is a redeemer and I have everlasting life thanks to him.

Yes, I love my God.

Maybe these statements sound a little provocative. I just want to show you how important my faith is to me. But it is also really important and necessary to realize that it is everyone's _____ which religion is the right one for them and to accept different opinions on this topic! I have found my religion in Christianity.

Správné odpovědi: pastor, eyes, wish, god, Jesus, choice

A beer lover who does not drink alcohol

Every Czech person drinks on average about 150 litres of _____ **1) beer**
2) wine 3) whisky (it means 300 half-litter beer mugs) per one year. This places us among the world elite. Nobody in the world drinks _____ **1) less**
2) more 3) too much (except Germans, who boldly compete with us).

Many people are proud of this. A Czech person who does not drink is either considered to be sick, abnormal, or at least weird. To be an _____ **1) alcoholic 2) abstinent 3) customer** in a country with a rich beer tradition is not easy. Beer is cheaper than any non-alcoholic drink (including water) in _____ **1) pubs 2) shops 3) restaurants**. It is usual to drink beer after lunch or dinner. There is nothing better than to go out to have „one beer“ with your friends (after work, after lessons, after training, ...). To have at least one alcoholic drink a day is considered to be _____ **1) healthy 2) bad 3) good**.

If someone does not drink, it is suspicious. If an organizer of a private beer festival – a beer lover whose friends get high on beer – stopped drinking alcohol something must be wrong. Mutual events and interests decline, the number of _____ **1) family members 2) friends 3) enemies** declines too. A person realizes that after some time there is nothing to talk about with some people, so he/she turns into quite a boring companion and is gradually excommunicated. Just „the most loyal friends“ remain – those who are friends not only for partying, but because they do care about the _____ **1) look 2) character 3) person**.

Why did I decide to be a non-drinker? What positives and negatives can I see in it? What kind of absurd situations do I face? How many of my friends remained? This all is written in my _____ **1) "book" 2) "story" 3) "article"**.

TIPY NA DALŠÍ ZDROJE PŘÍBĚHŮ

HUMANS OF...

Poutavé příběhy, se kterými je možné pracovat podobně jako s anotacemi “živých knih” se objevují například na stránkách *Humans of...*:

- v českém i anglickém jazyce je dostupná stránka *Humans of Prague*, <http://humansofprague.ihned.cz>
- doporučujeme slavnou stránku *Humans of New York*, <http://www.humansof-newyork.com/>
- velmi zajímavé mohou být stránky “*Humans of...*” i z různých jiných velkoměst, např. *Humans of Tehran*.

DANGER OF SINGLE STORY

Pro starší žáky ze středních škol doporučujeme TED talk *Danger of single story*, https://www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story. Za pomoci příběhů se ukazuje síla, kterou příběhy mají a jejich možné pozitivní i negativní dopady na naše vnímání okolního světa.

TED Talk existuje v anglickém jazyce, k dispozici jsou i anglické titulky a přepis. Titulky i přepis je možné přepnout i do českého jazyka.

1. Požádáme žáky, aby se zamysleli nad názvem promluvy „*Nebezpečí jediného příběhu/Danger of single story*“. O čem tato promluva asi pojednává?
2. Uvedeme, že Chimamanda mluví o nebezpečí, které znamená znalost pouze jediného příběhu nebo jednoho úhlu pohledu pro člověka, pro skupinu lidí nebo pro celou zemi. Nebezpečí spočívá v tom, že jeden jediný příběh může vést ke vznikání stereotypů. Citujeme: „Není problém s tím, že by byly nepravdivé, ale s tím, že jsou neúplné. Redukují jeden z příběhů na příběh jediný“.
3. Promítneme následující části z promluvy Chimamandy Adichie viz odkaz výše. Je možné spustit titulky v angličtině nebo v češtině, podle jazykové úrovně studentů:

Část 1: Jediný příběh „chudého“ Fideho (od 2:58 do 4:12).

Část 2: Jediný příběh „chudé Afričanky“ Chimamandy (4:13 do 5:20).

4. Po každém klipu dáme studentům několik minut na zapsání myšlenky, která je napadla.
5. Rozdělíme třídu do šesti skupin.
6. Třem skupinám rozdáme přepis prvního klipu o Fidem a třem skupinám přepis druhého klipu o Chimamandě (příloha 3). Pro lepší porozumění je možné rozdat texty v angličtině i češtině.
7. Každé skupině rozdáme flipchartové papíry a fixy. Požádáme je, aby formou pantomimy nebo pomocí kresby (např. komiksem) znázornily důsledky jediného příběhu pro Fideho/Chimamandu. Zároveň také důsledky pro lidi, kteří mají názor na Fideho/Chimamandu vytvořený na základě jediného příběhu. Vyzveme studenty, aby zkusili vyjádřit pocity lidí, kteří jsou do příběhu zapojeni.
8. Požádáme každou skupinu, aby prezentovala výsledky své práce zbytku třídy.
9. Rozdáme do skupin pracovní listy a ponecháme čas na jejich vyplnění. Poté otevřeme krátkou diskusi pomocí těchto otázek:
 - *Existují v České republice lidé nebo skupina lidí, o kterých známe jen jeden příběh? (např. o důchodcích, mládeži, uprchlících)*
 - *Jaký je zdroj jednoho příběhu? (Např. noviny, televize, internet)*
 - *Co můžeme udělat pro to, abychom si byli jistí, že uslyšíme o těchto lidech více než jen jeden příběh?*

Otázky v anglickém jazyce:

- *In the Czech republic, is there any group or groups of people about whom we have a 'single story'? (e.g. refugees, migrants, older/younger people, politicians, etc.)*
- *What is the source of this single story? (e.g. newspapers, TV, internet, film, etc.)*
- *What can we do to make sure that we hear more than one story about these people?*

POZNÁMKY

ŽIVÁ KNIHOVNA A JEJÍ MOŽNÉ VYUŽITÍ V HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA

Editorka: *Zuzana Plachká*

Na tvorbě rozšíření metodického materiálu se podíleli:

Martina Míková, Hana Mádrová, Eva Tomanová, Nikol Kaletová

Na překladech anotací se podíleli studenti Gymnázia Olomouc – Hejčín:

Veronika Příkrylová, Edward Mnatsakanyan, Matouš Vrána, Filip Březina, Daniel Kurek, Jakub Holubík, Alena Dohnálková, Melisa Čatovičová, Karin Daniele, Tomáš Konrád, Markéta Knapková, Jubilea Kučerová, Nela Vítovjáková, Alice Kaniová, Adéla Stolinová, Anna Tranová, Dita Pecháčková, Gabriela Nakládalová, Jakub Svoboda, Jakub Šálek, Lenka Vojtová, Matěj Pešek, Matěj Rieger, Michal Tkáčik, Ondřej Žuffa-Kunčo, Tím Slimáček

Grafická úprava a ilustrace: *Iva Hrubošová*

Jazyková korektura: *Karin Majerová*

Jazyková korektura anglických částí: *David Malcolm Richardson*

Vydal: ARPOK, o.p.s., U Botanické zahrady 828/4, 779 00 Olomouc

www.arpok.cz, info@arpok.cz

Jsmo vzdělávací nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Naším cílem je vytvářet aktivní, respektující a otevřenou společnost, která vnímá propojenost a komplexnost světa.

PANGEA

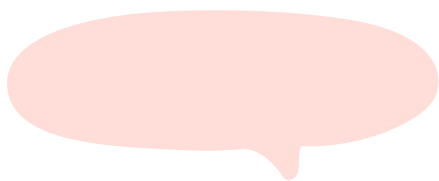

Publikace vznikla v rámci projektu „Na cestě...“ realizovaného v letech 2016–2018 za finanční podpory České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR, dále za finanční podpory nadace Pangea a Nadačního fondu Pomozme dětem žít lépe.

Za obsah příručky zodpovídá její zhotovitel, ARPOK, o.p.s., a nereprezentuje oficiální postoje České rozvojové agentury ani dalších donorů.

ISBN 978-80-906162-8-8

1. vydání

ARPOK, O.P.S.

U Botanické zahrady 828/4

779 00 Olomouc

www.arpok.cz

ISBN 978-80-906162-8-8

Olomouc, 2018

